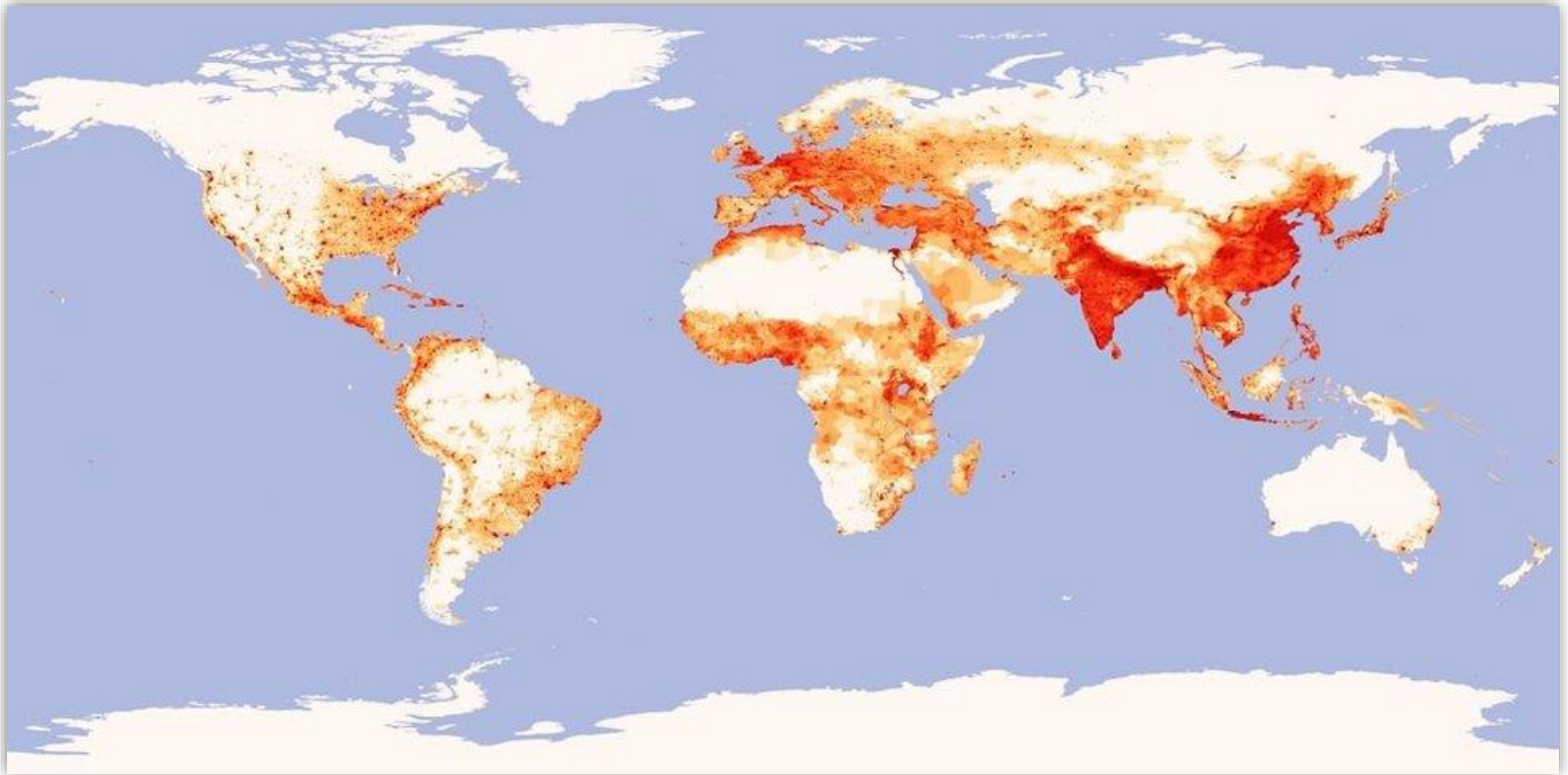

DÜNYA'DA NÜFUSUN ALANSAL DAĞILIŞI

Nüfusun dünya genelindeki dağılışı her yerde eşit değildir. Bazı yerler sık, bazı yerler seyrek nüfuslu iken bazı yerlerde ise nüfus bulunmamaktadır. Nüfusun yeryüzüne dağılışında etkili olan faktörler doğal ve beşerî olmak üzere ikiye ayrılır.

Dünyada Nüfusun Dağılışıını Etkileyen Faktörler

Doğal Faktörler

- İklim
- Yeryüzü Şekilleri
- Toprak Yapısı
- Kara ve Denizlerin Dağılışı
- Su Kaynakları

Beşerî Faktörler

- Tarihi Faktörler
- Tarım
- Sanayi
- Madencilik
- Turizm
- Ulaşım
- Ticaret

DOĞAL FAKTÖRLER

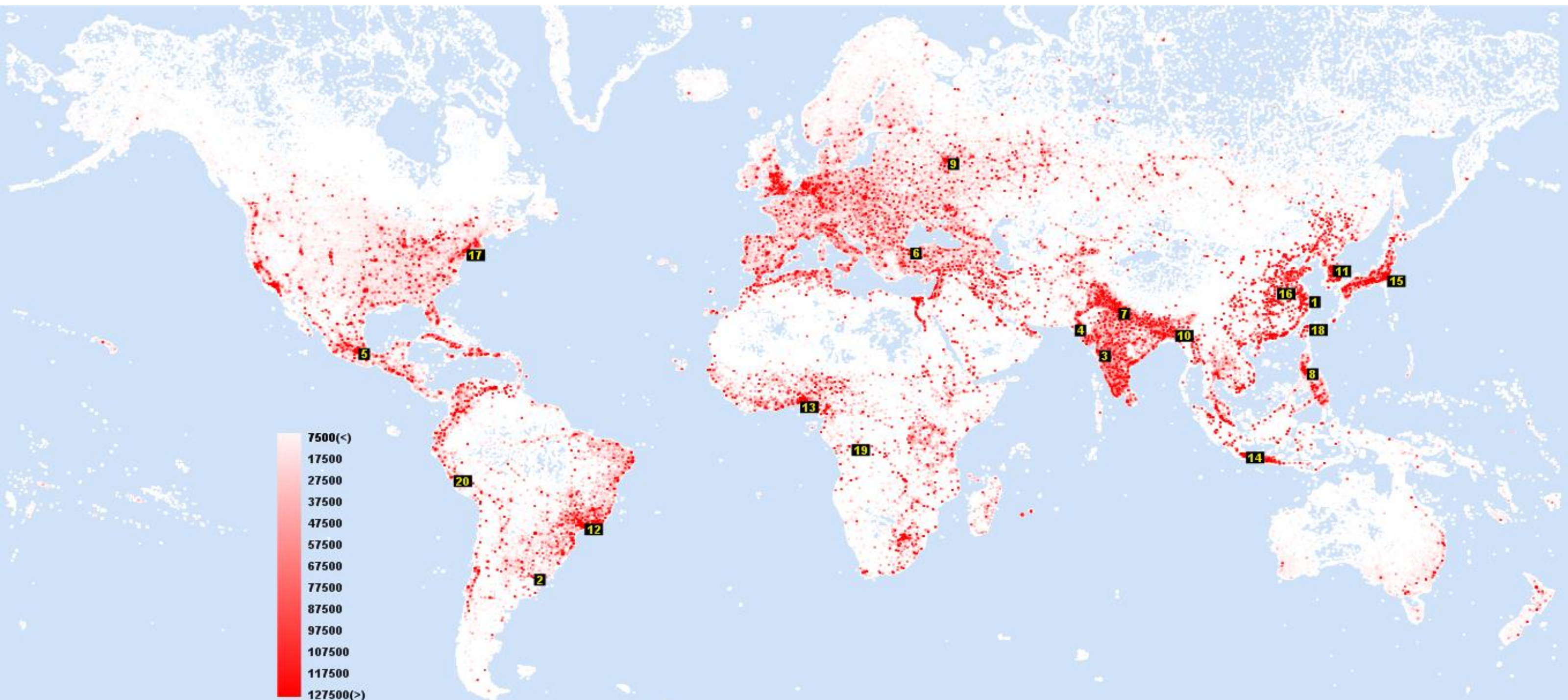
İnsanoğlunun her geçen gün artan bilgi birikimi ve bu sayede yaşanan teknolojik gelişmeler, doğal faktörlerin nüfusun dağılışındaki belirleyici etkisini azaltmıştır. Örneğin günümüzde bazı çöllerde tarım yapılabilmekte, soğuk ya da sıcak iklim bölgelerine uygun konutlar inşa edilebilmektedir. Yaşanan bu gelişmelere rağmen nüfusun dağılışında doğal faktörlerin en önemli etkiye sahip olduğunu söylemek mümkündür.

İKLİM

İnsan yaşamı açısından elverişli şartların oluştuğu ılıman iklim bölgelerinde nüfusun yoğunlaştığı görülmektedir. Asya Kıtası'nın doğu, güney ve güneydoğu kıyıları (Çin, Hindistan, Bangladeş ve Japonya), Avrupa Kıtası'nın büyük bir kısmı ve ABD'nin doğu kıyıları yoğun nüfuslu alanlara örnek gösterilebilir.

Dünyada Nüfusun Yoğun ve Seyrek Olduğu Yerler

1.Shanghai(14608512, China)
6.Istanbul(11174257, Turkey)
11.Seoul(10349312, South Korea)
16.Zhumadian(8263100, China)

2.Buenos Aires(13076300, Argentina)
7.Delhi(10927986, India)
12.Sao Paulo(10021295, Brazil)
17.New York City(8008278, US)

3.Mumbai(12691836, India)
8.Manila(10444527, Philippines)
13.Lagos(9000000, Nigeria)
18.Taipei(7871900, Taiwan)

4.Karachi(11624219, Pakistan)
9.Moscow(10381222, Russia)
14.Jakarta(8540121, Indonesia)
19.Kinshasa(7785965, Congo (Kinshasa))

5.Mexico City(11285654, Mexico)
10.Dhaka(10356500, Bangladesh)
15.Tokyo(8336599, Japan)
20.Lima(7737002, Peru)

Sıcaklık, yağış ve kuraklığın çok fazla olduğu veya aşırı soğukların görüldüğü bölgeler, yerleşmeye uygun olmadığı için seyrek nüfusludur. **Çöller, kutup bölgeleri ve ekvatorial bölgede 1000 metre yükseltinin altındaki yerler seyrek nüfuslu alanlardır.** Şiddetli kuraklık ve yüksek sıcaklık nedeniyle dönenceler civarındaki karaların iç kesimleri (Kuzey Afrika-Sahra Çölü, Arabistan Yarımadası, Avustralya'nın orta ve batısı vb.) ile Orta Asya'daki çöl bölgeleri (Karakum, Kızilkum, Gobi ve Taklamakan çölleri) seyrek nüfuslu alanlar hâline gelmiştir.

Çöller

Kutuplar

Yağmur Ormanları

YERYÜZÜ ŞEKİLLERİ

Dağlık ve engebeli alanlar, insan faaliyetlerinin güçleştirdiği için ve sıcaklığın azalması nedeniyle seyrek nüfuslanmıştır. **Alp Dağları (Avrupa), Himalayalar, Tibet ve Pamir platoları (Asya) ile Kayalık ve And dağları (Amerika)** nüfusun seyrekleştiği alanlara örnek verilebilir.

TOPRAK YAPISI

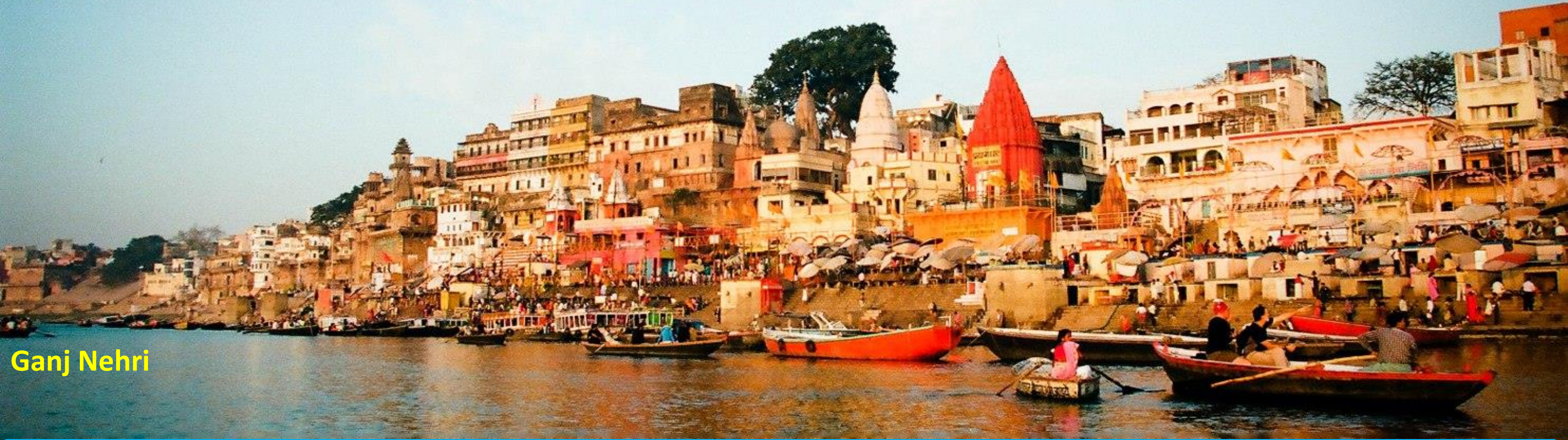
Verimli tarım topraklarının bulunduğu alanlar (Nil Deltası, Mezopotamya Ovası vb.) sık nüfuslu iken tarıma elverişli olmayan topraklar (çöl ve tundra toprakları gibi) ise seyrek nüfusludur.

KARA ve DENİZLERİN DAĞILIŞI

Yeryüzünün büyük bir kısmını kaplayan su yüzeyleri (okyanus, deniz, göl, bataklık vb.), nüfusun dengeli olarak dağılışını engellemektedir. Karaların daha fazla alan kapladığı Kuzey Yarım Küre, Güney Yarım Küre'ye göre daha fazla nüfusa sahiptir. Dünya nüfusunun yaklaşık %90'lık kısmı Kuzey Yarım Küre'de yaşar.

SU KAYNAKLARI

Ganj Nehri

Tarihsel süreçte ilk yerleşmelerin genellikle su kaynaklarına yakın yerlere kurulduğu görülür. Bu tür bölgeler, günümüzde de nüfusun sıklaştığı alanlar arasında yer almaktadır. **Ganj, Indus, Nil** gibi akarsuların çevresi, tarımsal faaliyetler ve zengin su potansiyeli açısından nüfusun yoğunlaştığı yerlere örnek verilebilir.

BEŞERİ FAKTÖRLER

TARİHİ FAKTÖRLER

Bağdat/IRAK

Tarihsel süreçte ilk yerleşmelerin bulunduğu alanların büyük bir kısmı, günümüzde de nüfusun yoğunlaştığı yerler olarak dikkat çekmektedir. **Nil, Mezopotamya, Hint ve Çin medeniyetlerinin** ortaya çıktığı alanlarda bugün de nüfusun yoğunlaştığı görülebilir.

TARIM

İnsanların yerleşik hayata geçmelerinde etkili bir faktör olan tarım, icra edildiği alanların sık nüfuslu olmasını sağlamıştır. Bu bakımdan **Güney Avrupa, Mezopotamya Ovası, Mısır Deltası, Hindistan, Çin, Brezilya ve Arjantin** tarımsal faaliyetler sayesinde nüfusun yoğunlaştığı yerlere örnek verilebilir.

SANAYİ

Günümüzde genellikle sanayinin etkili olduğu bölgelerde iş gücüne duyulan ihtiyacın fazla ve yaşam standartlarının üst seviyede olmasından dolayı nüfusun yoğunlaştığı görülür. Sanayinin etkisiyle nüfusun yoğunlaştığı bölgelere **Batı Avrupa, Doğu Asya ve Kuzey Amerika'nın doğusu** örnek verilebilir.

MADENCİLİK

Bir bölgede değerli madenlerin bulunması, hızlı bir nüfus artışını beraberinde getirir. **Almanya'nın Ruhr Bölgesi ile ABD'nin Apalaş Dağları kömürün, Güney Afrika Cumhuriyeti'nin Johannesburg şehri de elmas ve altının yoğun olarak çıkarıldığı yerler olmasından dolayı sık nüfuslu alanlara örnek verilebilir.**

TURİZM

Önemli bir geçim kaynağı olan turizm, yoğun olarak faaliyet gösterdiği alanlarda nüfus artışına neden olur. Akdeniz kıyısındaki ülkelerde (İspanya, Fransa, Yunanistan, Türkiye vb.) yaz mevsiminde, dağlık ve kış mevsiminin uzun sürdüğü ülkelerde (İsviçre, Norveç, Kanada, Türkiye vb.) ise kış mevsiminde nüfus artar.

ULAŞIM

Ulaşım olanaklarının geliştiği, yolların kavŐak noktası konumuna geldiği yerlerde nŭfusun yoğunlaştığı gŖrŭlŭr. UlaŐımın geliŐmesi, ekonomik faaliyetlerdeki geliŐimin yanı sıra hızlı nŭfus artışını da beraberinde getirir. Bu bağlamda **Londra** kara, deniz ve hava yolu ulaŐımındaki geliŐmelerle Ŗn plana ııkan bir yerdir.

TİCARET

Sanayi, madencilik, turizm, ulaşım gibi faaliyetlerin geliştiği yerlerde ticaretin de geliştiğini söylemek mümkündür. Bu tür yerlerdeki nüfus artışında ticaret de önemli bir etkiye sahiptir.

Aritmetik Nüfus Yoğunluğu

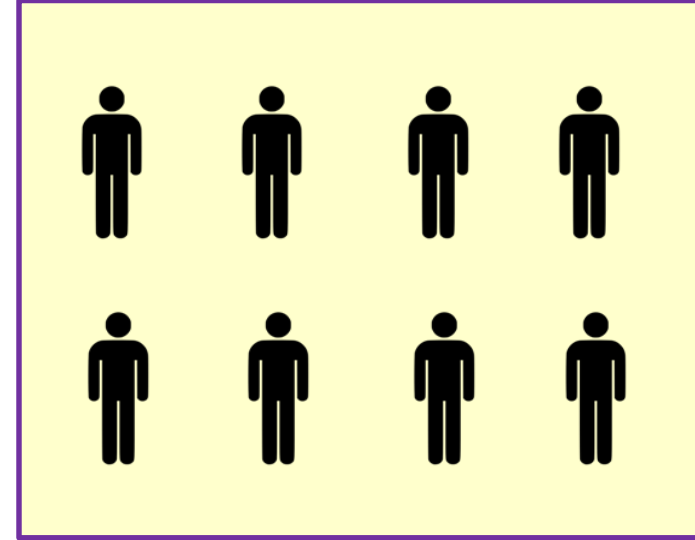
Aritmetik nüfus yoğunluğu, belirli bir alanda yaşayan insan sayısının o alanın yüz ölçümüne bölünmesiyle bulunmaktadır ve kişi/km² olarak ifade edilmektedir.

Aritmetik yoğunluğu bulmak için:

$$\text{Aritmetik Nüfus Yoğunluğu} = \frac{\text{Toplam Nüfus}}{\text{Yüzölçüm (km}^2\text{)}}$$

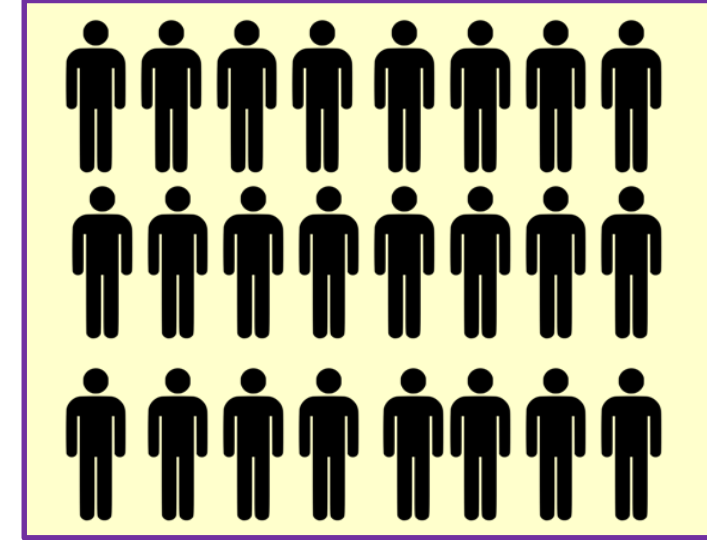
ÖRNEK

A Bölgesi
(1km²)

km² ye 8 kişi

B Bölgesi
(1km²)

km² ye 24 kişi

B bölgesinin aritmetik nüfus yoğunluğu A bölgesine göre fazladır.

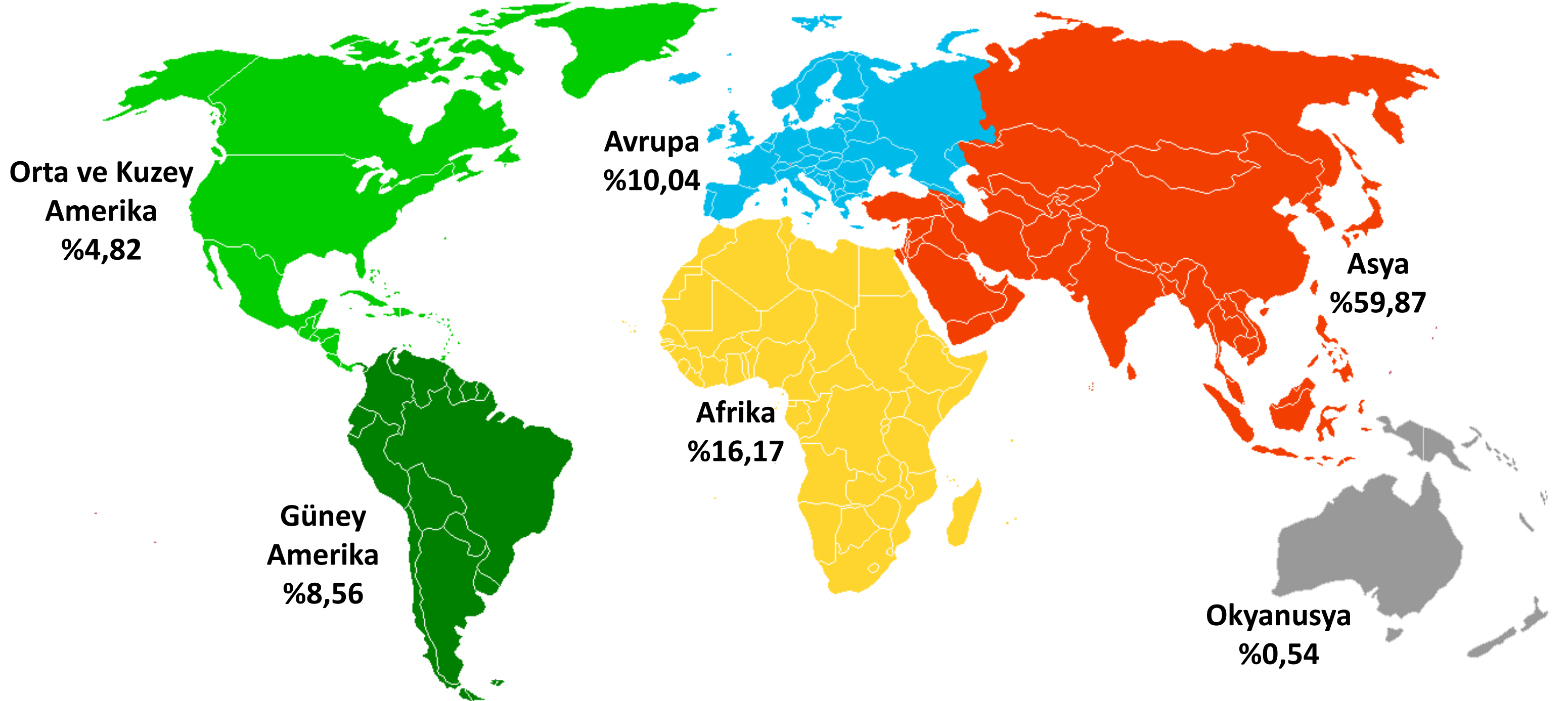
Aşağıda, bir ülkeye ait dört bölgenin nüfus yoğunlukları ile yüz ölçümleri verilmiştir.

Bölgeler	Aritmetik Nüfus Yoğunluğu (km ² /kişi)	Yüz ölçümü (bin km ²)
I	5	150
II	50	100
III	50	70
IV	150	40

Bu tablodaki bilgilere göre aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I numaralı bölgenin nüfusu, III numaralı bölgeden fazladır.
- B) I numaralı bölgede nüfus, diğer bölgelerden daha azdır.
- C) II ve III numaralı bölgelerin toplam nüfusları aynıdır.
- D) Nüfusu en fazla olan bölge IV numaralı bölgedir.
- E) I ve III numaralı bölgelerin toplam nüfusu, IV numaralı bölgeden azdır.

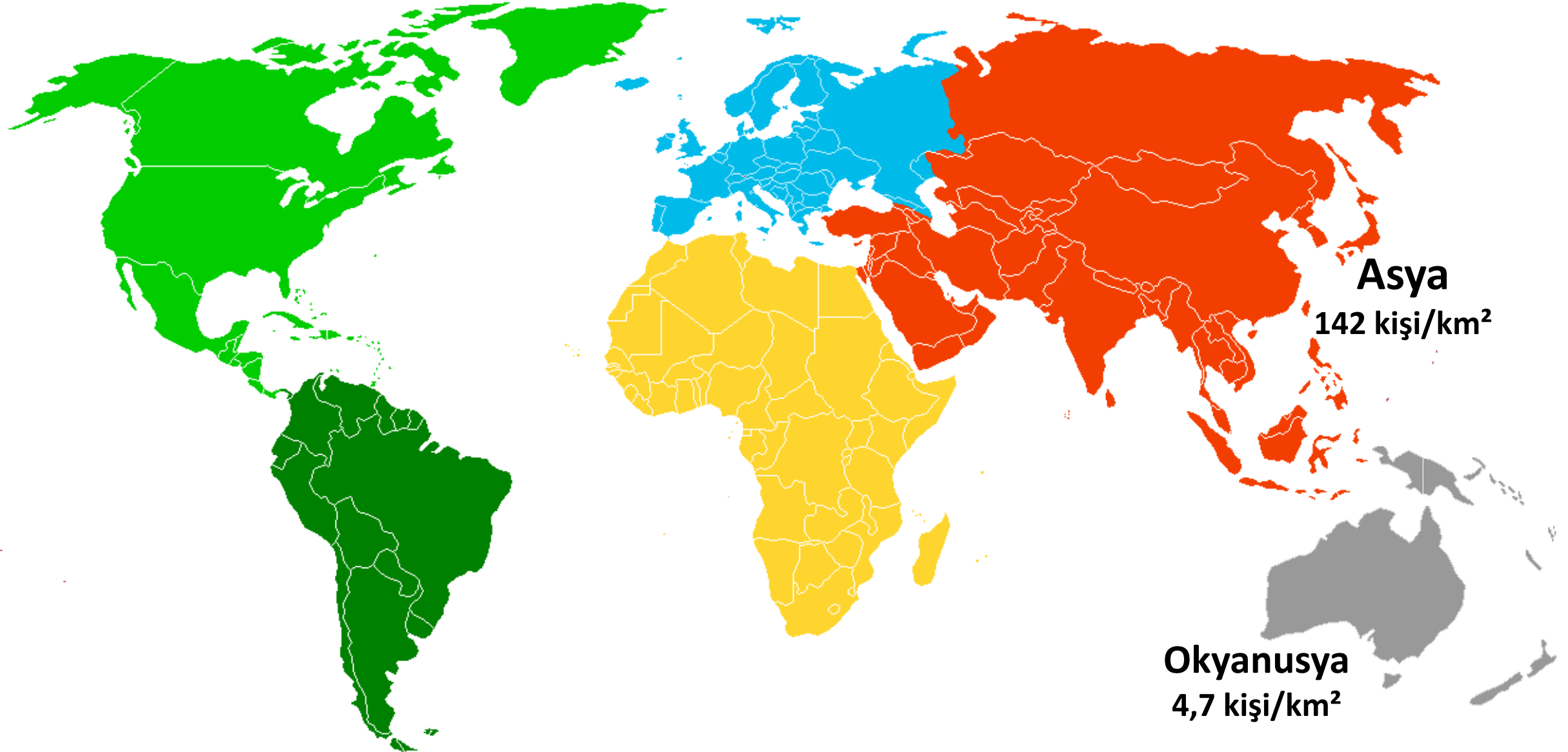
Dünya nüfusunun kıtalara göre dağılımı (BM, 2015)

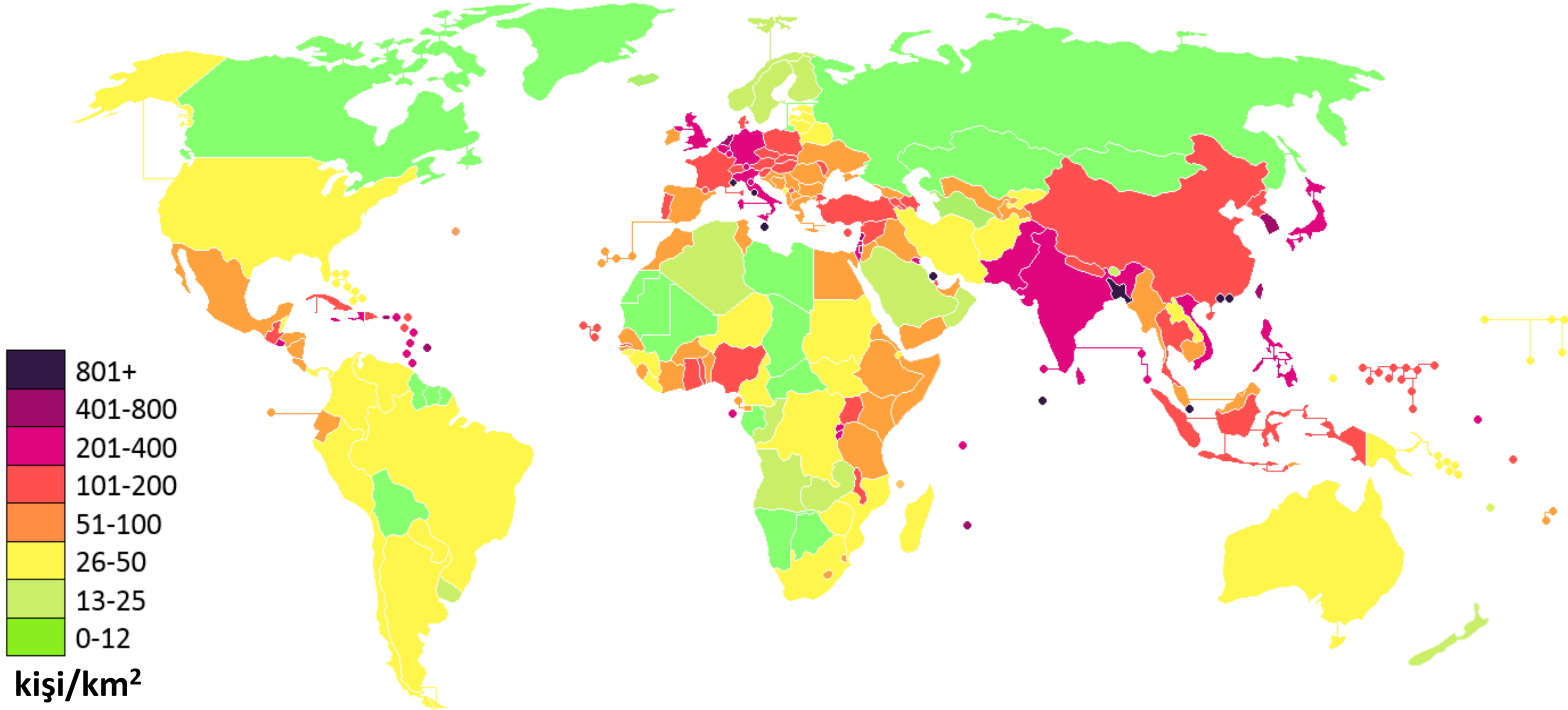

BİLGİ NOTU

Aritmetik nüfus yoğunluğunun en fazla olduğu kıta Asya, en az olduğu kıta Okyanusya'dır.

DÜNYA NÜFUS YOĞUNLUĞU HARİTASI

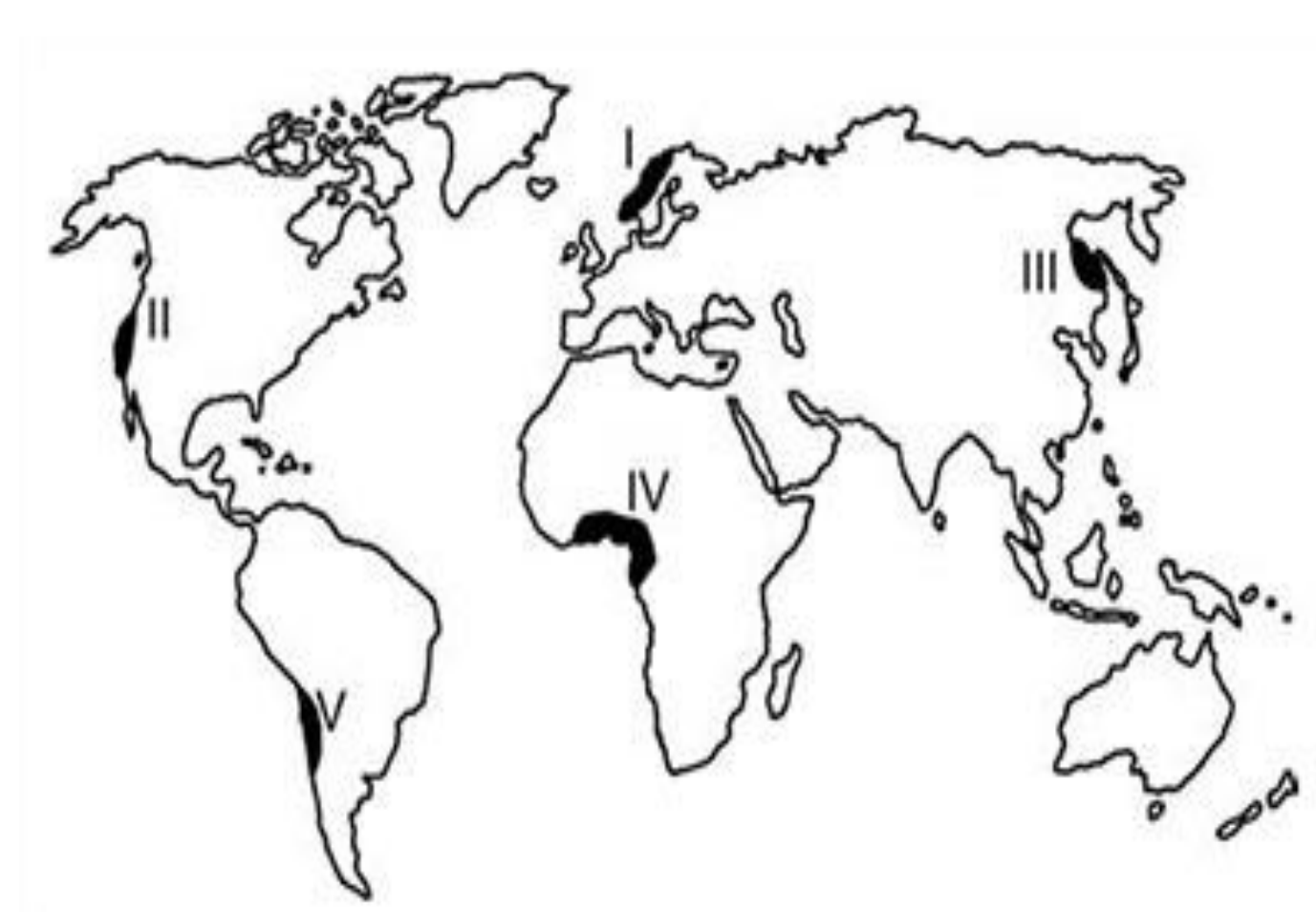

BİLGİ NOTU

Nüfusu en fazla olan ilk on ülke (2018)

Ülke	Nüfusu
Çin	1,415,045,928
Hindistan	1,354,051,854
ABD	326,766,748
Endonezya	266,794,980
Brezilya	210,867,954
Pakistan	200,813,818
Nijerya	195,875,237
Bangladeş	166,368,149
Rusya	143,964,709
Meksika	130,759,074

Dünya nüfusunun % 90'ı, karaların % 20'den daha az bir kısmında toplanmıştır. Bu % 20'lik alan içinde de belirli bölgeler nüfus yoğunluğu bakımından öne çıkmaktadır.

Buna göre yukarıdaki haritada numaralarla gösterilen yerlerden hangisi, bulunduğu kıtada nüfusun en yoğun olduğu yerler arasındadır?

A) I

B) II

C) III

D) IV

E) V

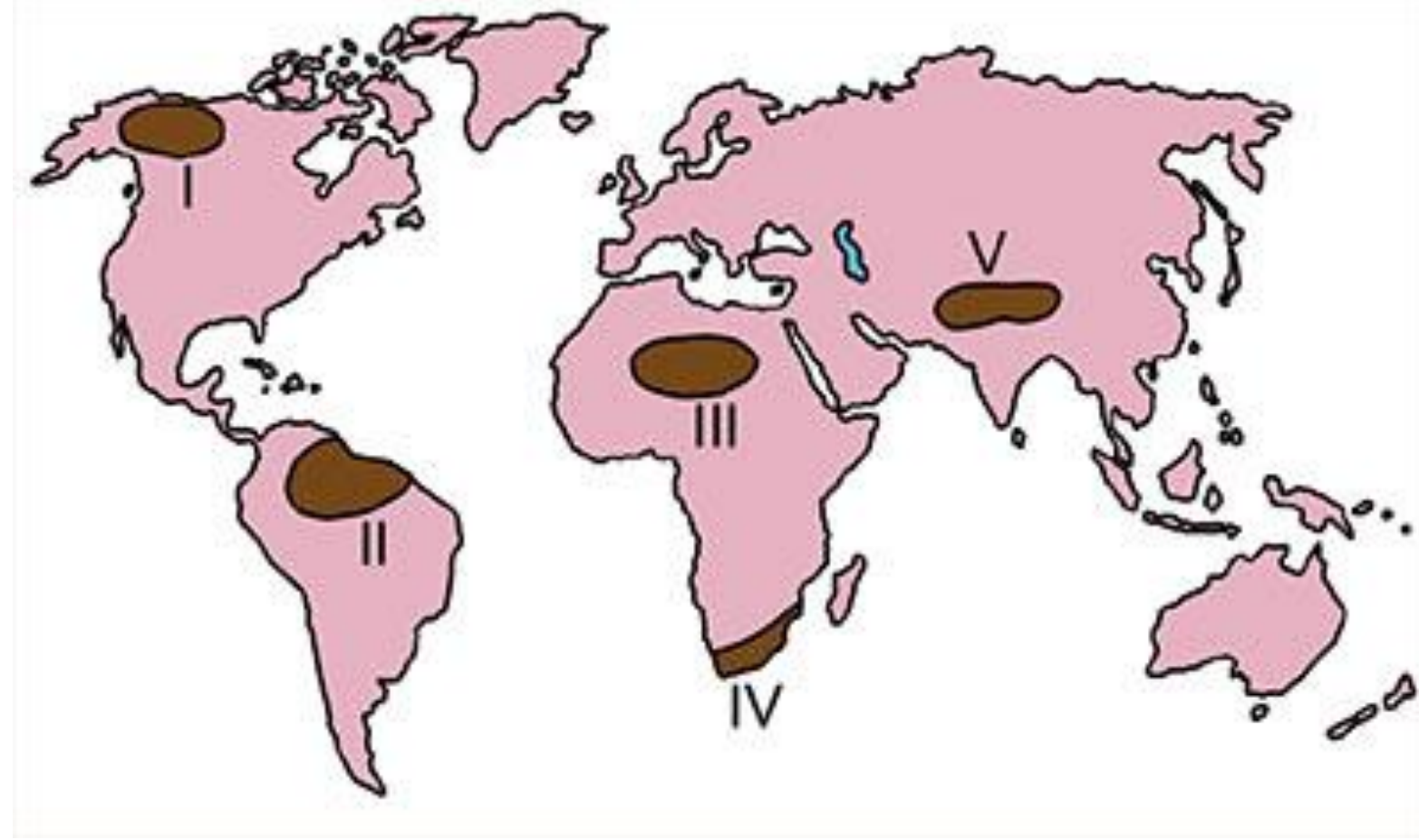
Aşağıdaki haritada, yeryüzünde nüfusun yoğun olduğu bazı alanlar koyu renkle gösterilmiştir.

Bu alanlarda nüfus yoğunluğunun fazla olması, aşağıdaki unsurlardan hangisiyle daha fazla ilişkilidir?

- A) Ekonomik faaliyetlerin çeşitliliği
- B) Refah düzeyinin yüksekliği
- C) Tarım alanlarının verimliliği
- D) Siyasi istikrarın varlığı
- E) İklim koşullarının elverişliliği

Aşağıda, haritada beş alan numaralarla gösterilmiş ve bu alanların dördüne ait nüfus özellikleri verilmiştir.

- Sıcaklık değerlerinin yüksek olması ve toprak veriminin düşüklüğü nüfusun seyrek olmasına neden olmuştur.
- Yağış ve sıcaklığın fazla olması gür bir bitki topluluğu oluşturmuştur. Bu durum nüfusu olumsuz etkiler.
- Dağlık, engebeli ve yüksek arazi şartları insan yaşamını zorlaştırdığı için nüfus yoğunluğu azdır.
- Yer altı ve yer üstü kaynaklarının bol olması nüfus yoğunluğu üzerinde olumlu bir katkı sağlamıştır.

Buna göre, haritada numaralarla gösterilen alanlardan hangisine ait nüfus özelliği verilmemiştir?

B) II

C) III

D) IV

E) V

ÖLÇME ve DEĞERLENDİRME

BOŞLUK DOLDURMA

Belirli bir alanda yaşayan insan sayısının o alanın yüz ölçümüne bölünmesiyle .....**Aritmetik**..... nüfus yoğunluğu bulunur.

Kuzey Amerika'nın doğusu, Batı Avrupa ve Doğu Asya .....**sanayi**..... faaliyetlerinin gelişmesinden dolayı sık nüfuslu bölgeler arasında yer alır.

Himalayalar, Kayalık ve And Dağları başta olmak üzere yüksekliği çok fazla olan dağlarda nüfus .....**azdır.**.....

Güney Avrupa, Mezopotamya Ovası, Mısır Deltası, Hindistan, Çin, Brezilya ve Arjantin .....**tarımsal**..... faaliyetler sayesinde nüfusun yoğunlaştığı yerlere örnek verilebilir.

Almanya'nın Ruhr Bölgesi, ABD'nin Apalaş Dağları, Güney Afrika Cumhuriyeti'nin Johannesburg şehri .....**madencilik**..... faaliyetlerinden dolayı sık nüfuslanmıştır.

DOĞRU-YANLIŐ

Nüfus yoğunluğu en fazla olan kıta Avrupa Kıtası'dır.

Çöller, kutup bölgeleri ve ekvatorial bölgede 1000 metre yükseltinin altındaki yerler seyrek nüfuslu alanlardır.

Şiddetli kuraklık ve yüksek sıcaklık nedeniyle dönenceler civarındaki karaların iç kesimleri seyrek nüfusludur.

Özellikle Adriyatik ülkelerinde (Norveç, İsveç ve Finlandiya), yaz döneminde deniz turizminden dolayı nüfus artar.

Tarıma elverişli topraklar ve gür otlakların bulunduğu meralar, tarım ve hayvancılıkla uğraŐan insanlar için elverişli alanlardır.

I. Güneydoğu Asya

II. Amazon havzası

III. Batı Avrupa

IV. Himalaya dağları

1) Yukarıda verilen yerlerden hangileri diğerlerine göre daha seyrek nüfusludur?

A) I ve II

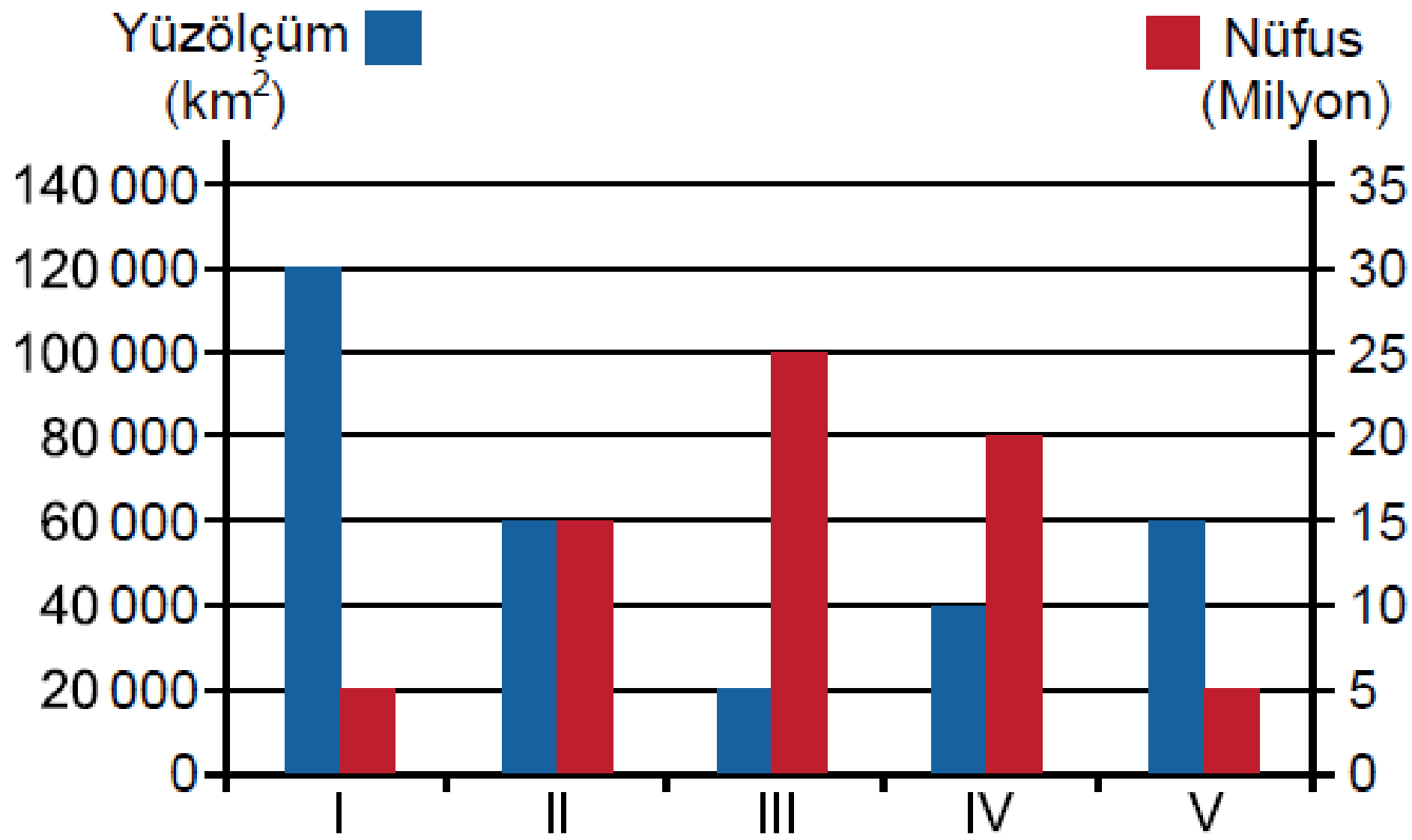
B) I ve III

C) II ve III

D) II ve IV

E) III ve IV

Yukarıdaki grafikte beş farklı yerin toplam nüfusları ve yüzölçümleri verilmiştir.

2) Bu yerlerden hangisinin aritmetik nüfus yoğunluğunun diğerlerine göre daha fazla olduğu söylenebilir?

A) I

B) II

C) III

D) IV

E) V

Dünya nüfusu yeryüzüne eşit ve dengeli dağılmamıştır. Bu dağılış üzerinde doğal ve beşeri faktörler etkili olmaktadır.

3) Bu dağılış üzerinde aşağıda verilen doğal faktörlerden hangisi diğerlerine göre daha fazla etkili olmuştur?

A) İklim koşulları

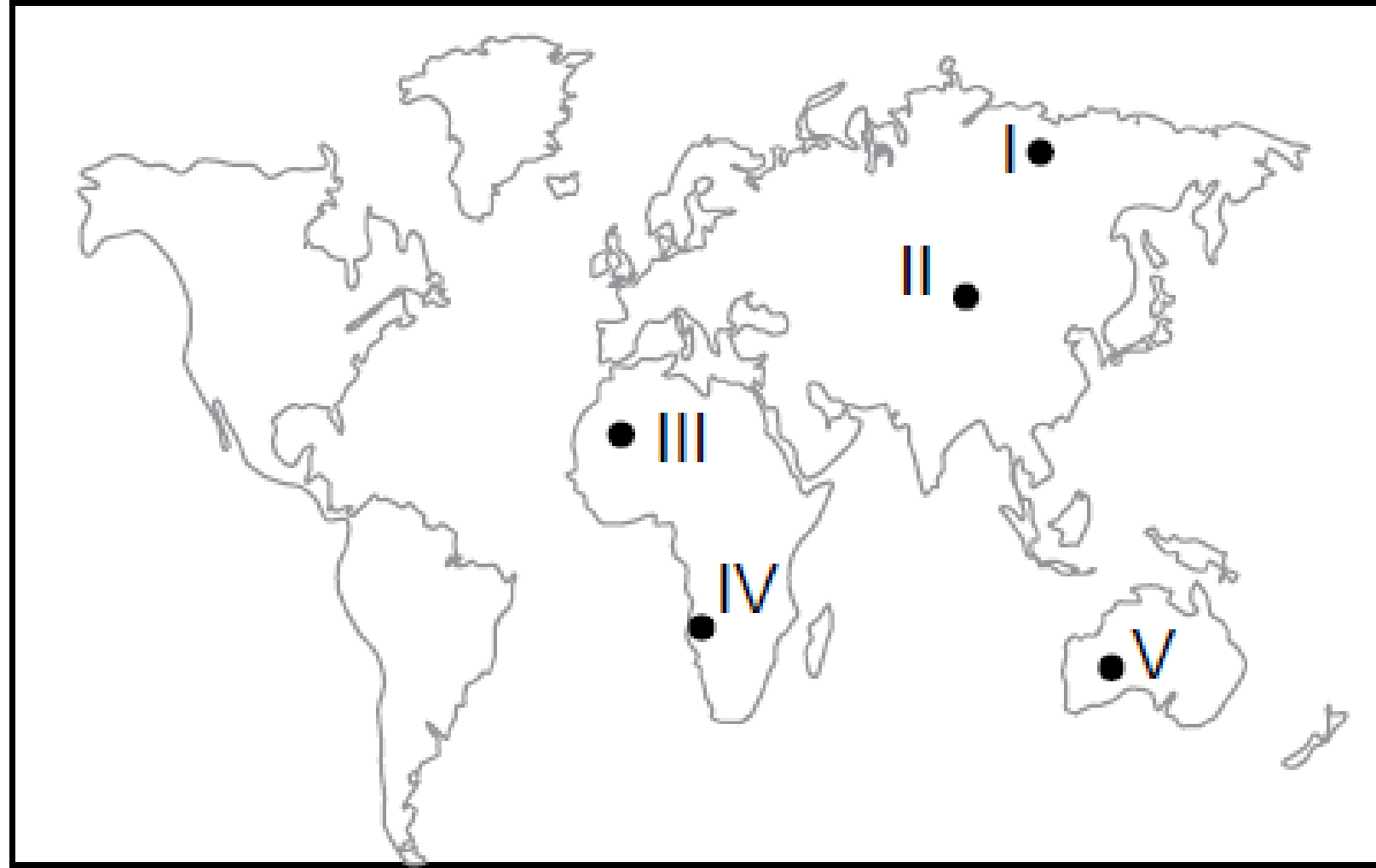
B) Toprak özellikleri

C) Bitki örtüsü

D) Yer şekli özellikleri

E) Yeraltı kaynakları

Aşağıdaki harita üzerinde nüfusun seyrek olduğu bazı alanlar gösterilmiştir.

4) Bu alanlardan hangisinde nüfusun seyrek olması diğerlerinden farklı bir nedene bağlıdır?

A) I

B) II

C) III

D) IV

E) V

Aşağıda nüfusun seyrek olduğu bazı alanlar ve bu alanlarda nüfusun seyrek olma nedenleri eşleştirilmiştir.

I. Kuzey Afrika – İklim koşulları

II. Amazon Havzası – Yer şekilleri

III. Sibirya Platosu – İklim koşulları

5) Bu eşleştirmelerden hangileri yanlıştır?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) Yalnız III

D) I ve II

E) I ve III

KAYNAKLAR

MEB Coğrafya 10
Ders Kitabı, 2018

Yazarlar

Kenan TÜRKEZ
Mutlu KARAKOÇ
Nurullah BALŞEN
Tolga PEKTAŞ
İsmail ÖZDOĞAN

